

indici jussit cum ait: *Canite tuba in Sion*, (ad convocandum scilicet populum ad publicam supplicationem) *sanctificate jejuniū, vocate cœtum, congregate populum, sanctificate Ecclesiam, coadunate senes, congregate parvulos, etc.* Docemur id secundo, exemplo Josue et Israelitarum, qui septies cum arca circumeundo muros Jericho, clangore tubarum prostraverunt, Jos. VI. Tertio, exemplo Christi, qui publica processione ingressus est Jerosolymam et templum in die palmarum, Matth. XXI. Quarto, ratione, si enim unius hominis importuna oratio Deo quodammodo vim facit et extorquet id quod postulat, ut in hodierno evangelio audivimus; quanto magis integræ civitatis vel communitatis? Vere enim Tertullianus, in Ap. ait: *Publica omnium oratione quasi manu facta expostulamus et vim facimus Deo. Sed hæc vis grata est Deo.* Placet utique Deo tot animorum unio et concordia; placet fervor et afflictio quæ in itinere suscipitur, et si in magno numero aliqui sint peccatores, fieri tamen nequit, ut in eo non sint etiam justi aliqui quorum preces audiet, quibus etiam juncti peccatores facilius audientur. Denique, his accedit effectus, quem hujusmodi litanie sæpissime consecutæ sunt; uti illa a Gregorio M. Romæ instituta, pestis cessationem, ut testatur ipse lib. XI. ep. II. et illa Hierosolymæ ab episcopis instituta in castris, urbis occupationem, apud Wilhel. Tyrium, l. VIII. belli sacri, c. XI. Cum enim a nostris Godefrido Lotharingo duce, anno Domini 1099. Hierosolyma obsideretur, in ipsis Christianorum castris: « De publico decreto (ait ibi Tyrius) indictæ sunt universo populo litanie, et assumptis crucibus, et sanctorum patrocinis, episcopi et clerus universus induti sacerdotalibus et leviticis indumentis, nudis pedibus et cum multa devotione populum subsequentes usque ad montem Oliveti processerunt. Ubi vir nobilis Petrus eremita, et Arnolphus Nordmannorum comitum familiaris vir litteratus, exhortationis sermonem habentes ad populum, in quantum poterant ad longanimitatem animabant. Quis vero ejusmodi processionis exitus? Urbe jam capta et armis depositis in spiritu humilitatis, et in animo contrito, nudis vestigiis, junctis manibus, et sumptis mundioribus indumentis cum gemitu et lacrymis loca venerabilia, quæ Salvator propria voluit illustrare et sanctificare præsentia, cœperunt jam omni devotione circuire; et cum intimis deosculari suspiriis, specialiter autem Dominicæ passionis et resurrectionis ecclesiam, ubi clerus et populus fidelium, qui per tot annos duræ nimis et indebitæ servitutis jugum portaverant, de restituta libertate, Redemptori gratias exhibentes, cum crucibus et sanctorum patrocinis, principibus occur-

rentes, eos in prædictam cum hymnis et canticis spiritualibus introduxerunt ecclesiam. Intueri enim erat amœnissimum et spiritali plenum jucunditate, quanta devotione, quanto pii fervore desiderii ad loca sancta accederet populus. Quanta mentis exultatione et spiritali gaudio Dominicæ dispensationis deosculabantur memoriam! Ubique lacrymæ, ubique suspiria, non qualia mœror et anxietas solet extorquere, sed qualia fervens devotio et interioris hominis consummata lætitia solet Dominicæ in holocaustum incendere. Erat porro tam in Ecclesia, quam per universum orbem tantus populi gratias Domino exhibentis clamor, ut jam quasi usque ad sidera tolli sonus videretur, ut de iis merito dictum crederetur: Vox lætitiæ et exultationis in tabernaculis justorum. Fervebant sane pio succensa desiderio, per urbem universam opera misericordiæ. Hi Domino confitebantur deflenda quæ commiserant, voto se obligantes ne de cætero deflenda committerent; illi in senes, valetudinarios, et egentes profusa liberalitate cunctam erogabant substantiam, pro summis et sufficientibus reputatis divitiis, quod hunc vidisse diem, sibi fuerat concessum divinitus: illi flexis nudisque genibus, cum singultibus, et præcordialibus suspiriis loca circuibant venerabilia, lacrymarum cuncta replentes aspergine; quorum vero sermo dirigebatur ad Dominum: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. Quid plura? Difficile est, ut nostro comprehendatur sermone, quanta in plebe fidei sancta devotionis esset immensitas. Certatim enim se mutuo vincere cupientes, in operibus pietatis unanimiter desudabant cœlestis memores beneficii, et gratiam pro oculis habentes divinam, quæ tantos eorum labores remunerare dignata est. Quis enim tam ferrei pectoris, quis mentis adamantinæ, cujus interiora non liquefierent, cum liceret tantæ peregrinationis fructum capere dignissimum, et exhibitæ militiæ numerare stipendia, etc. »

Illa quoque de Proclo episcopo Constantinopolitano instituta supplicatio sub Theodosio imp. terræ motus inhibuit. Tunc enim: « Sex totis mensibus non per intervalla, sed assiduo laboravit motu irrequieta tellus, orbemque concussit universum. Constantinopoli præter maxima plurimæque opera publica, et privata, procubuit Macerontichos, quod longum murum et Chersonesum appellant: eversa celsæ turres, templa magnificentissima collapsa. Sensit et Alexandria labem, impulsa Antiochia tanto impetu, ut theatra spectaculaque prociderint, terra marique ingentes passim clades acceptæ. Hausit tellus vicos, insulas abscondit, montes protrusit, fontes siccat, naves aquis defectas vadis illisit,

mare in littora effusum, monstra piscium veluti balista ejecit. Hellespontus, Bithynia, Phrygia cæteris gravibus afflictæ, Constantinopolis examinata metu, sedibus prope suis convulsa est. Imperator privato schemate, nudus pedes, patriarcha, populusque universus deserta urbe in campum egressi, dies noctesque numini flectendo supplices fudere preces; cum ecce spectantibus cunctis puer occulta vi numinis raptus sublimis abijt. Trepidant paventque universi, ingeminantque una omnes soleme illud Kyrie eleison. Delatus e cœlo post horam puer eadem qua ascenderat via, audisse dixit a cœlestibus musicis hymnum trisagion: Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis, præcepitque ut nihil adderetur. Proclus patriarcha odarium auditum statim ab universæ populo revocari jussit. Firmavit ea vox trepidam terram. Puer hymno trisagii pronuntiato mox defunctus spiritu ad beatorum sedes redijt. Corpuseculum in S. Irenæ aede conditum. Locus ex quo primum sublimis ductus est, appellatus est, divina elatio. » Refert ex Paulo diacono, l. XIV. var. hist. Matth. Raderus, in aula s. cap. XIV.

CONCIO XV.

MYSTERIA.

I. Qui sunt isti tres amici? — II. Cur tres panes mutuo petit? — III. Cur foris et in via orat? — IV. Quid illud: Noli mihi molestus esse? — V. Quid illud: Si vos, cum sitis mali? — VI. Quid illud monitum: Petite, etc.?

THÉMA.

Amice, commoda mihi tres panes. Luc. XI.

Orta aliquando fuit contentio inter Phrygios et Aegyptios (uti refert Pierius, in hierogl. circa utriusque nationis antiquitatem. Porro Aegypti rex Psammetichus inter utrosque judex constitutus et arbiter, duos in solitudine infantes curavit enutriri, vetans, ne quispiam eos alloqueretur. Hos ergo jam loquetæ capaces produci in conspectum suum jussit et vario linguarum genere interrogavit. Qui cum nihil responderent, utpote omnis linguæ expertes, unus tamen illorum hanc vocem *bech*, emisit. Quæ vox quia lingua Phrygia panem significabat, rex victoriam Phrygibus accensuit, ideoque judicabat nil adeo naturæ necessarium esse atque panem, cum ea etiam non edocta panem petere nosset. Consonat huic historię quod in hodierno evangelio legimus amicum præventum necessitate nil aliud rogasse nisi panem: *Amice, commoda mihi tres panes.* Jam vero, auditores, si natura corporea corporalem panem adeo requirit,

quidni etiam anima hominis suum requirat spirituales panem? Et quid dicturam putatis animam hominis si loqui per se sola posset, nisi *bech*, nisi id panem nostrum supersubstantialem, panem verbi divini *da nobis*? Sane non invenio, cur potius corpori quam animæ panem suum demus. Itaque si corpus pascimus quotidie, pascamus etiam animam pane verbi Dei, saltem in hebdomade semel, id quod nec faciemus.

I. Qui sunt isti tres amici? Unus enim rogatur, alius rogat, tertius de via venit. Respondeo per amicum qui rogatur intelligi Christum. Nam: *Quis amicitior nobis*, inquit S. Ambrosius, in c. XI. Luc. *quam qui pro nobis corpus suum tradidit?* Itaque amicus noster est et quidem omnium maximus. Primo, quia animam suam pro nobis posuit. Secundo, quia nobis omnia sua communia fecit, juxta id: *Amicorum omnia sunt communia.* Communicavit enim nobis omnia merita sua, hæreditatem suam, dignitatem et nomen filiorum Dei. Tertio, quia invenit modum, quo uniri nobis et nos ipsi possemus, arctissimum qui esse poterat, in eucharistia et communione. Celebratur Artemisia Cariæ regina tamquam ex mulieribus omnibus mariti amatissima quod Mausoli viri sui defuncti cineres vino mixtos hauserit, ut sic quo posset modo, eum sibi uniret et quodammodo in se ad vitam suscicaret: sed longe præstat adinventio Christi, qua seipsum nobis integrum et vivum, sed panis et vini sub velamine sumendum præbuit, ut sic in ipso nos et ipse in nobis viveret. Amicus vero rogans quilibet nostrum est, qui in sua necessitate confugit ad Christum. Ipse enim nos hoc dignatus est nomine, quando Joan. XV. dixit: *Jam non dico vos servos, quia servus nescit quid faciat Dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo nota feci vobis.* Qua ex re colligere possumus, quanta cum fiducia accedere possimus ad Christum in omnibus nostris afflictionibus. Cum enim nos amicos suos vocet, et ipse præ omnibus amicissimum se nobis exhibuerit, quid quæso trepidamus? Quomodo etiam adduci possumus ut magno hoc amico nostro præterito, alienos adeamus et hostes? Ipsumque adeo dæmonem?

II. Amicus denique de via ad nos veniens et divertens, ad litteram quæcumque est necessitas quæ nos ad Christum ire compellit. Et quia nulla major necessitas, quam salus animæ nostræ, ideo amicus iste primo et principaliter est anima nostra, quando cum filio prodigo de terra longinqua venit et in se revertitur, sicut pulchre exponit S. Bern. serm. in rogat. de tribus panibus. « Ego quidem, inquit, amicum venientem ad me, non alium intelligo quam meipsum.

Nemo quippe charior mihi, nemo germanior est. Ad me ergo de via venit amicus cum transitoria deserens ad cor redeo, sicut scriptum est: Redite prævicatorēs ad cor, etc.» Quando igitur tibi ipsi vel proximo tuo habes succurrere, tunc venit ad te amicus de via, et monet ut Christum adeas pro subsidio.

III. Cur pro uno amico tres panes mutuo petit? «Quid est quod amicum unum perhibet advenisse, (ait S. Bern. serm. in rogat. de tribus panibus) nec tamen contentus est quærere panem unum? Putasne tam voracem æstimabat amicum, ut non posset uni sufficere panis unus? Respondetque: Puta ergo cum uxore et mancipio hominem advenisse, ut suum cuique panem apponere velit amicus. Per virum intelligit rationem deficientem præ ignorantia veritatis, per uxorem, voluntatem languentem præ inedia affectionis, per mancipium, carnem infirmatam præ inopia fortitudinis. Comoda ergo mihi, amice, inquit tres panes, ut intelligam, ut diligam, ut faciam voluntatem.» Sic ille. Sed hæc et similes aliorum expositiones mysticæ sunt. Mihi videtur hic Dominus insinuare voluisse, exercendam esse hospitalitatem, et quidem liberaliter cum aliquo dispendio, sic enim et Abraham, cum tres angelos hospitio exceperisset, festinavit in tabernaculum ad Saram, dixitque ei: *Accelera, tria sata simila comisce et fac subcinericios panes.* Ipse vero ad armentum cucurrit, et tulit inde vitulum tenerimum et optimum, deditque puero coquendum, Gen. XVIII. Sic Christus ita suos pavit convivas, ut modo septem, modo duodecim cophini superessent. Eandem ergo liberalitatem exhibere convenit, pauperibus præsertim et religiosis, quia sub eorum persona Christus pascitur et recipitur.

IV. Quid est, quod foris orat et in via publica? (Siquidem rogatus de intus respondet ad existentem foris) cum vero tradat hic Dominus rationem orandi, et alibi dixerit: *Cum oraveris intra in cubiculum tuum, etc.* Mat. VI. cur inducit hunc orantem foris in platea? Respondetur in cubiculo orandum, pro majori collectione et excitanda devotione, et quasi in platea orandum, pro majori reverentia. Hinc optime dixit Seneca, ep. X. cum ait: *Sic vive cum hominibus, tamquam Deus videat. Sic loquere cum Deo, tamquam homines audiant.* Etenim sæpenumero tam parum reverenter loquimur cum Deo, ut sic loqui cum homine non auderemus; et confunderemur si pateret illis nostra distractio et irreverentia ac cogitationes impertinentissimæ, quibus sub oratione distinemur. Vicissim si ad Deum omnia cernentem oculos converteremus, quando cum hominibus agimus, quam caute ageremus et provide? Quare Seneca, epist. cit. ait: «Nihil

Deum roges, nisi quod rogare non possis palam. Nunc enim quanta est dementia hominum? Turpissima vota diis insurrant: si quis admoverit aurem, conticescent, et quod scire hominem nolunt, Deo narrant.» Hinc fortasse veteres opem implorantes in foro sedebant, teste Pierio, l. XLIII. hierogl.

V. Quid sibi vult illud amici respondentis in persona Dei: *Noli mihi molestus esse?* Num enim Deo molesta est nostra deprecatio? Minime gentium: sed hoc verbo, primo, magis excitare voluit affectum nostrum ad rogandum instantius: sicut cum mater filio roganti primo abnuvit postulatum, ut magis eum rogare faciat. Sic respondit Chananaea: *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt domus Israel,* non ut a se repelleret, sed ut magis ad orandum impelleret. Hominibus quidem molesti sumus, cum multa et crebro ab eis petimus, sed Deo contra molesti sumus, quando parum aut raro ab eo petimus. Sic enim Isa. VII. cum juberet Deus petere regem Achaz signum sive in cælo sursum, sive in inferno deorsum, et ipse petere nollet, Isaias respondit: *Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo meo?* Quare sicut filius ægrotans molestus est parentibus, quando non explicat ægritudinem suam, nec postulat medelam: ita Deo etiam molesti sunt, qui nihil ab ipso petunt. Licet enim ipse sciat quid nobis desit, vult tamen a nobis rogari et quidem propter bonum nostrum, ut alibi diximus. Vult ergo Dominus dicere nunquam sibi importunas esse preces nostras, quandocumque et quotiescumque deferantur. Eodem spectat, quod sequitur: *Jam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili.* Vult enim dicere: Licet ergo differam concedere quod petitur, et videar id negaturus: licet in cælo quietus regnem cum electis meis, et existimer negligere viventes, volo nihilominus ut pulsando instetis, quia vos audiam tandem. *Non dormit profecto, nec dormitat Dominus, qui custodit Israel:* describitur tamen velut dormiens quia multis hominibus talis existimatur, dum necessitates et afflictiones honorum, libidinem vero et prosperitatem malorum videre se dissimulat. Sed suo tempore excitabitur et vindictam sumet de malis, liberabit vero bonos, sicut Psal. LXXVII. dicitur de punitione Philistinorum, qui postquam aliquamdiu permissi sunt affligere Hebræos, tunc: *Excitatus est tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino, et percussit inimicos suos in posteriora,* id est, in secretiori parte natium, ut simul cruciarentur dolore et pudore, quemadmodum legitur, l. Reg. V.

Secundo, hoc verbo insinuare videtur, non tam cito ac facile audiri a Deo illos qui non nisi

in nocte tribulationis et adversitatis veniunt ad Deum, sicut audiuntur qui de die etiam prosperitatis veniunt. Ita enim regulus ille, qui non nisi oī necessitatem, filii nimirum desiderati ægritudine compulsus ad Christum oraturus venit, audivit: *Nisi signa et prodigia videritis, non creditis;* et iteratè pulsare sinitur, nec ad primam petitionem statim auditur, Joan. IV. Sumus enim nos fere instar fontis illius qui *fons solis* dicitur in Cyrenaica provincia, et teste Mela, l. 1. c. IV. de nocte fervet, de die friget. Sic enim nos in die prosperitatis a Deo fugiemus et tepescimus; in nocte vero adversitatis ad Deum accedimus et amore ejus incalescimus.

VI. Quid illud: *Si vos, cum sitis mali, etc.* Numquid omnes mali sumus? Respondeo primo, nos malos esse et jure sic vocatos qui ob naturam per peccatum in Adamo corruptam, ad malum propensi: duri et difficiles sumus ad exaudiendum eos, qui aliquid a nobis petunt, et proprio tantum amori studemus. Vult ergo dicere Dominus: Si vos qui ex vitio naturæ corruptæ tam amantes vestri estis, et tam difficiles ad surgendum causa alterius et tribuendum, nihilominus filiis vestris nostris bona dare et non mala: quanto magis Pater noster cælestis, qui natura sua benignissimus et ad benefaciendum propensissimus est, dabit vobis spiritum bonum etc.

Secundo, mali sumus comparati cum Deo, qui ex se solus est bonus, Luc. XVIII. *Nemo bonus nisi solus Deus,* ait Dominus. Nos autem participatione tantum et quasi ex mendicatione. Sicut ergo omne lucidum coram sole evanescit, et comparatione ejus obscurum videtur: sic omnis nostra justitia cum divina comparata, malitia reputatur.

VII. Quid sibi vult crebro illa ad orandum incitatio: *Petite et accipietis, quærite et invenietis,*

pulsate et aperietur vobis? Respondetur primo, indicare maximam nostram et extremam, in qua versamur, necessitatem, quos tam anxie Christus jubet petere. Hanc si non cognoscemus per nosmetipsos ad eum cureremus: sicut cum vim morbi sentimus, medicum mox quærimus. At quia non cognoscimus, ideoque tam sollicitè stimulat nos Christus qui videt infirmitates et miserias nostras. Sic cum quis homicidio facto salvare se et fugere differt, monetur ab amicis, ut currat ad asylum et fores ejus instanter pulset: ne a licitoribus insequentibus deprehendatur. Et tamen adhuc tam multi sunt, qui orandi studium sibi necessarium non putant, et multis sæpe diebus abstinere oratione possunt. De quorum desperatione merito timeri potest; non enim difficile eos assequetur tartareus ille licitor et in vincula sua trahet. Horum typus erant filii Jacob, parum de pane solliciti etiam tempore famis. Unde increpans eos pater ait: *Quare negligitis?* (Hebr. *ut quid vos ipsi aspiciatis*) *audivi quod triticum venderetur in Egypto. Descendite et emite nobis necessaria ut possimus vivere,* Gen. XLII.

Secundo, ostendere nobis Dei benignitatem et munificentiam, qui tam serio nos jubet instare orationi. Quomodo enim non paratissimus, imo obligatus est, ad largiendum, qui tam multis verbis invitat ad petendum? Alexander Severus imp. amicos et bene de se meritos, etiam invitabat ad petendum, et uni eorum dicebat: *Quid est, quod nihil petis? An me vis tibi fieri debitorem? Pete, ne sit quod privatus de me querare,* Lamprid. Sed longe major est Dei nostri munificentia, qui omnes omnino invitat et instigat ad petendum. Ergo, auditores, sine hæsitacione vel timore accedite ad Dominum: *Petite et accipietis, quærite et invenietis, pulsate et aperietur vobis.*

AUCTARIUM.

CONCIO I.

MODUS ORANDI.

I. Vide quis tu, qui rogas. — II. Quem rogas. — III. Quid rogas,

THEMA.

Petite et dabitur vobis. Luc. XI.

Videmus, auditores, instrumentales musicos priusquam ludere incipiant fidibus, accommodare et concordare instrumenta sua, ne alioquin

inconcinno tone audientium aures feriant. Oratio instrumentum quoddam musicum est, quo Dei aures permulcere intendimus. Hinc David in suis psalmis toties adhibet citharam suæ orationi: *Confitebor tibi in cithara: psallam tibi in cithara, etc.* Verum ne Dei aures cantu nostro offendamus accommodata est prius cithara et componenda oratio, ut suis constet numeris. Ita, sane monet Eccl. c. XVIII. dicens: *Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi qui tentat Deum.* Tentat etenim Deum, qui insulsum